

Oross Dániel

IFJÚSÁGI RÉSZVÉTEL A MÓRAHALMI KISTÉRSÉGBEN

1. BEVEZETÉS

Az „állampolgárság” és a „közösség” egymáshoz szorosan kötődő fogalmak, ezért a demokratikus részvételt ösztönözni kívánó programok létrehozatalára helyi szinten van szükség. Egy adott állam kormánya megteremtheti a kereteket (így például törvényt alkothat), de nem tudja a fiatalokat közvetlenül elérni, ebből adódóan a végrehajtás során új keletkezhet. (WILLIAMSON, 2002:42). Tanulmányom a *politikai részvétel települési, kistérségi környezetben történő vizsgálatával* a 15-29 éves fiatalok részvételének ösztönzésére helyi szinten létrehozott szervezetek felépítését, a politikai részvétel ösztönzésében elért eredményeit elemzi a Mórahalmi kistérség (szűk, statisztikai értelemben – az európai statisztikai rendszerben LAU 1 szint)¹ kilenc településén (a kistérség központját adó egyetlen városban, Mórahalmon valamint a környező községekben, Ásotthalmon, Bordányban, Forráskúton, Öttömösön, Pusztamérgeses, Ruzsán, Üllésen valamint Zákányszéken). A tanulmány hipotézise, hogy a magyar fiatalok részvételről alkotott felfogása napjainkban változáson megy keresztül, aminek oka a politikai részvételi lehetőségek terén új, közvetlenebb és egyénre szabottabb, alternatív lehetőségek elterjedése. Az elemzésben ismertetett eredményeket megalapozó kvantitatív kutatás a részvétel hagyományos, politikai szervezetekben megnyilvánuló formáin túl a politikai részvétel direkt és virtuális lehetőségeinek körükben való jelenlétére, valamint a új technikai eszközök, s ezek között kiemelten az internet által nyújtott online részvételi lehetőségek korosztály általi igénybevételére kérdezett rá egy a Mórahalmi kistérségben élő fiatalokra reprezentatív mintán, online kérdőíves módszerrel valamint kvalitatív vizsgálatok útján.

---

¹ A 244/2003. (XII. 18.) Korm. rendelet 1. § alapján a kistérség területfejlesztési-statisztikai területi egység, amely a közigazgatás területi feladatainak ellátásához szükséges illetékességi területek megállapításának is alapja. A területfejlesztési-statisztikai kistérség földrajzilag összefüggő területi egység, amelyet a hozzá sorolt települések teljes közigazgatási területe alkot. A kistérségi rendszert a KSH megyei igazgatóságain és az önkormányzatoknál, valamint más területi, településhálózati kérdésekkel foglalkozó intézményeknél dolgozó munkatársak együttműködésével és véleménycseréje alapján alakították ki.

2. ELMÉLETI HÁTTÉR

A magyar politikatudományi szakirodalom jelentős hátrányban van a tekintetben, hogy a magyar fiatalok részvételét a politikai részvétel társadalmi változását érintő kérdésekkel összefüggésben elemezze. A fiatalok politikai részvételére vonatkozó nemzetközi ifjúságkutatások eredményeit a hazai ifjúságkutatások vonatkozó eredményeivel összevetve azt látszik, hogy a magyar fiatalok politikai részvételének vizsgálatakor szükséges nagyobb hangsúlyt fektetni a fiatalok változó politikai részvételi formáinak, eszközeinek megértésére. A nemzetközi szakirodalomban a fiatalok részvételéről való gondolkodás sokáig két szélsőség között mozgott. Egyik oldalon vészjósló hangnemben a fiatalok csökkenő részvételi hajlandóságából kiindulva egy a demokrácia válságát magában hordozó, apolitikus csoportként írták le a fiatalokat (BESSANT, 2004; FORBRIG, 2005; FURLONG–CARTMEL, 2007), a másik oldalon a politikai részvétel új, hagyományostól eltérő formáiban (így különösen az online részvétel terén) aktív, innovatív és a demokráciát megújító csoportot láttak bennük (COLEMAN, 2006:199). A nemzetközi irodalomban azonban egyre általánosabbá válik az a nézőpont, miszerint azt, hogy válság van-e a fiatalok politikai részvételi hajlandóságában, avagy sincs, leginkább az határozza meg, hogy a fiatalok számos új részvételi formáját figyelembe vesszük-e (GORDON–TAFT, 2010: 1522). Bár az említett két szélső pólus főbb állításai a hazai szakirodalomban is felbukkannak, a magyar szakirodalom jelentős hátrányban van a tekintetben, hogy a magyar fiatalok részvételét a politikai részvétel változását érintő kérdésekkel és a részvétel új formáinak megjelenésével összefüggésben értelmezze. A magyar fiatalok közéleti érdeklődésével kapcsolatban megjelenő tanulmányok túlnyomó többségében a szerzők adottnak veszik az összefüggést: ha az ifjúság politikai részvételi hajlandósága csökken, annak fő oka, hogy a fiatalok kevésbé érdeklődnek a politika iránt. Ebből az egyoldalú diagnózisból pedig nem ritkán leegyszerűsítő megoldások olvashatók ki a fiatalok érdeklődésének felkeltésére.

A kérdés ifjúságpolitikai szempontú vizsgálata fontos hozadékkal jár a magyar társadalom számára. A fiatal korosztályok közéleti közlekedését egyrészt a fiatalok érdeklődését, másrészt a mobilizációs csatornák megváltozását figyelembe véve, kétirányú utcaként elgondoló megközelítéssel a korábbiaknál komplexebb kép adható arról, miként válhat vonzóvá a közéletben való részvétel a korosztály tagjai számára.

Ha a politikai részvétel kérdését az állampolgárok számára intézményesített részvételi lehetőségek felől vizsgáljuk, akkor kijelenthető, hogy a magyar rendszerváltás elmúlt 23 éve felemás módon teljesítette be azokat a reményeket, hogy a társadalom átveszi a társadalomszerveződésnek azokat a mintázatait, amelyek a jelentősebb demokratikus hagyományokkal rendelkező országokban tág teret biztosítanak az aktív állampolgárság, a részvétel, az átláthatóság és a közösségi ellenőrzés folyamatainak (JÁVOR–BEKE, 2013). Néhány figyelemre méltó példa ellenére az országos és helyi szintű kormányzást nem hatja át a társadalommal való együttműködés szándéka, és

jellemzően a helyi közösségek is korlátozott igényekkel lépnek fel a döntéshozatalba való bekapcsolódás tekintetében.

Bár Magyarországon az ifjúságpolitika viszonylag hosszú múltra tekint vissza (az ifjúsági törvényt 1971-ben fogadták el), e szakpolitika fejlődése rendkívül egyenetlen (KÁTAI, 2006; WOOTSCH, 2009; JANCsÁK–KÁTAI, 2013). Ráadásul a rendszerváltás nem csupán a paternalista állami ellenőrzést szüntette meg, hanem az állam által korábban a fiatalok számára biztosított támogatást is. A decentralizáció jegyében számos, az ifjúság életét érintő feladat az önkormányzatokhoz került ugyan, ám Magyarország fragmentált önkormányzati rendszere következtében e feladatok ellátására a legtöbb önkormányzatnak nincsenek meg a megfelelő pénzügyi és adminisztratív kapacitásai. Mindez egyértelműen gátolja a fiatalok kezdeményezéseinek megvalósulását.

A részvétel terén további fontos változásokat okozott, hogy mára a *társadalmi átalakulás* következtében a fiatalok individualizált életformákat részesítenek előnyben, a formális szervezetekben való részvétel helyett a privátszférába visszavonultan töltik a szabadidejüket. A fiatalok csekély hajlandósága az ifjúsági szervezetekben való részvételre ugyanis korlátozza az ifjúsági szervezetek lehetőségeit. A kérdést vizsgáló hazai tanulmányok (MURÁNYI, 2009; JANCsÁK, 2009; CsÁKÓ–MURÁNYI–SÍK–SZABÓ, 2010) a rendszerváltást követően az ifjúsági szervezetek válságát, kiüresedését, a tagság folyamatos erózióját (SZABÓ, 1997; GAZSÓ-SZABÓ, 2002) az ifjúsági civil szervezetek fejlődésének anomáliáit (NAGY–SZÉKELY, 2008) egyöntetűen jelezték. Nemzetközi összehasonításban vizsgálva, (lásd JANCsÁK, 2011:64) a magyar fiatalok szervezeti aktivitása az Európai Unióban élő fiatalok vonatkozó adataival való tagállami összehasonlításban is kifejezetten alacsony: az EU tagországaiban élő fiatalok átlagától (52 százalék) jelentősen elmaradva, a magyar fiataloknak csupán 40 százaléka vett részt bármilyen szervezet tevékenységében. A politika intézményesített csatornáin keresztül történő részvétel népszerűtlen a korosztály tagjai körében, a politikai részvétel különböző formái közül a direkt demokratikus részvétel (petíciók, tüntetések, flashmobok) és az ügyek mentén történő politizálás bír relatív népszerűséggel (SZABÓ–OROSS, 2012).

3. ADATOK ÉS MÓDSZERTAN

A tanulmányban ismertetett adatok forrását jelentő kutatás a Homokháti Kistérség Gyermek és Ifjúsági Önkormányzatban megvalósított Homokháti részvételi modell működését vizsgálta dokumentum-elemzés, szakértői interjúk, terepkutatás és hibrid survey technikával készült kvantitatív elemzés útján (OROSS, 2015).

Az Ifjúság2008 valamint a Magyar Ifjúság 2012 kutatások adatai kutatásom vizsgálati szempontjaihoz elsősorban az állampolgári tudat, a demokratikus intézményrendszerbe vetett bizalom; a tanulókkal kapcsolatos attitűdök valamint a tiltakozásokon való részvétel blokkok adatai mentén jelentettek releváns összehasonlítási alapot.

4. EREDMÉNYEK

4.1. Az ifjúsági civilszervezetek működésének értékelése

A vizsgált településeken működő ifjúsági struktúráról a rendelkezésre álló adatok, valamint a kistérség településeinek felnőtt döntéshozóival (polgármesterek, önkormányzati képviselők), ifjúsági referenseivel és ifjúsági civilszervezeti vezetőkkel készített interjúk alapján fontos megállapítások tehetők arról, milyen környezet áll a fiatalok számára rendelkezésre ahhoz, hogy politikai, közéleti érdeklődésük kialakuljon.

Roger Hart (1992) modellje szerint az ifjúsági részvételnek nyolc szintje határozható meg. A modell leírja azt a folyamatot, amint a manipulált és dekorációnak használt ifjú egyénből kezdeményező, megvalósító és döntéshozó fiatal válik, aki a felnőtteket, mint partnereket képes bevonni a közös döntéshozatalba. Ha a kutatás során szerzett empirikus megfigyeléseket Hart lépcső modelljében kívánjuk megjeleníteni, az eredmény így összegezhető:

1. táblázat: A Móraalmi kistérség Roger Hart modelljének tükrében

Jellemzők	Eredmények
Fiatalok által kezdeményezett, felnőttekkel közös döntéshozás: az egyenlőség fiatalok és felnőttek részvételi arányában tükröződik. A résztvevők az eredmények ösztönző hatását tartják szem előtt.	A generációk közötti együttműködést célul tűző, különbségeket figyelembe vevő struktúrák. Nincs ilyen település
Fiatalok által kezdeményezett és irányított folyamat: a felnőttek nem vállalnak hatalmi szerepet, hanem támogatóan viselkednek.	A fiatalok megtapasztalhatják cselekvésük potenciális hatását. <u>Bordány</u>
Felnőtt által kezdeményezett, a fiatalokkal közös döntéshozás: a fiatalok egyenlők a felnőttekkel, fele-fele arányban osztoznak a hatalomban, a kötelezettségekben és a végrehajtás folyamatában.	A fiatalok a hatalmi, hatósági jogkörök gyakorlásában tapasztalatokra tehetnek szert, valamint átélhetik a felnőtt-fiatal partnerség alapjait. Nincs ilyen település
Tájékoztatás és véleménykérés: a felnőttek aktívan egyeztetnek a fiatalokkal	A fiatalok tartalmi értelemben is átformálják a felnőttek szemléletét, döntéseit és cselekedeteit. <u>Zákányszék, Ásotthalom</u>
Kijelölés és tájékoztatás: a fiatalok információt adnak át a felnőtteknek	A fiataloknak megvan a lehetőségük, hogy beleszóljanak a felnőttek döntéseibe. <u>Mórahalom</u>
Jelképes részvétel: a felnőttek jelképesen vonják be a fiatalokat	A fiatalok jelenlétét biztosítja valódi cselekvésre ösztönzés nélkül. <u>Ruzsa</u>
Dekoráció: a felnőttek díszletként használják a fiatalokat saját tevékenységükhöz	A felnőttek gondolnak a fiatalokra. <u>Öttömös, Forráskút, Úllés, Pusztamérges</u>
Manipuláció: a felnőttek manipulálják a gyerekeket	A fiatalok részvételével kapcsolatos tapasztalatok szerzése. Nincs ilyen település

Forrás: saját szerkesztés

A vizsgált kistérség négy településén, Öttömösön, Forráskúton, Üllésen és Pusztamérgesen az ifjúság érdekképviselését semmilyen szervezet nem vállalja, így a település döntéshozatali folyamataiban nem jelennek meg a fiatalok. Részvételük a település életében legfeljebb jelképes: a fiatalok eseti jelleggel, egy-egy program, többnyire nem általuk kezdeményezett program kapcsán vesznek részt a település közéletében. Ebben a környezetben a fiatalok közéleti részvételének ösztönzésének nincsenek meg sem a hagyományai, sem a megfelelő feltételei.

Ruzsán az elmúlt évtizedben kialakult a fiatalok érdekképviselésének gyakorlata, az ifjúsági önkormányzati választások révén létrejött ifjúsági önkormányzat saját munkarendje alapján fiataloknak, fiatalokkal szervezett programokat, és nem intézményesített, informális csatornákon keresztül egyeztetett a település felnőtt döntéshozóival. Az intézményesülés elmaradása, kiegészülve a speciálisan a fiatalok önszerveződését segítő ifjúsági referens alkalmazásának megszűnésével, mára a korábban beindult jó gyakorlat fenntarthatóságának bizonytalanná válásához vezetett, az ifjúsági részvétel legfeljebb tájékoztató erővel bír a település döntéshozói számára.

Az ifjúsági részvétel biztosításának helyi gyakorlata tartósan rögzült Mórahalom helyi közéletében, de intézményesített képviselőről itt sem beszélhetünk. Mórahalom kistérségi központi adottságai és a településfejlesztés elmúlt években elért eredményei a korábban említett településeknél kedvezőbb feltételeket biztosítanak a fiatalok számára saját maguk által kezdeményezett programok megvalósítására. Ugyanakkor az ifjúsági érdekképviselő ifjúsági önkormányzati választásokon alapuló gyakorlata itt sem vált tartóssá.

Zákányszék és Ásotthalom esetében az ifjúsági érdekképviselő ifjúsági önkormányzatra alapozott, rendszeres időközönként megtartott választások keretében megújított formája tartósnak és fenntarthatónak bizonyult a település közéletében. Bár mindkét félre nézve kötelezettségeket és jogokat egyaránt ruházó, intézményesített együttműködés nem alakult ki a település önkormányzata és az ifjúsági önkormányzat között, a tájékoztatás és véleménykéres folyamatai megvalósulnak, a fiatalok az őket érintő ügyekben beleszóláshoz jutnak és tartalmi értelemben is átformálják a felnőttek szemléletét, döntéseit és cselekedeteit.

Az ifjúsági részvétel szempontjából a vizsgált kistérségben Bordányban adóttak a legkedvezőbb feltételek. Bordányban a gyakorlatban is érvényesülnek a részvételi modell elvei, az önkormányzati-civil párbeszéd intézményesült. A 2002-ben létrehozott gyermek- és ifjúsági önkormányzat a „rendes” önkormányzatok mintájára működik: ifjúsági polgármester és képviselők működtetik, munkatervek, jegyzőkönyvek, eseti bizottságok és határozatok keretében, amelyeket a települési önkormányzat elé is beterjesztenek. Az ifjúsági közösségi térben ifjúsági szolgáltatások évről évre megújuló kínálattal működnek, fiatalok saját egyesülete közösségi programok tucatjait biztosítja a helyi fiatalok számára, amelyek némelyike a település valamennyi fiatalját megszólítja. Azáltal, hogy a település vezetésében az

ifjúsági szervezet működését ismerő, korábbi vezetői meghatározó szerepet töltenek be, a fiatalok által kezdeményezett programok terén a legtöbb esetben az irányítás is a fiataloknál marad: a felnőttek nem vállalnak hatalmi szerepet, hanem támogatóan viselkednek, ezáltal számos projekt a kezdeményezéstől a végrehajtásig a fiatalok felelőssége. Mindez kedvez az önállóságnak és a felelősségvállalásnak, a fiatalok megtapasztalhatják cselekvésük potenciális hatását közvetlenül magukon, kortársaikon és ifjúsági közösségeiken keresztül.

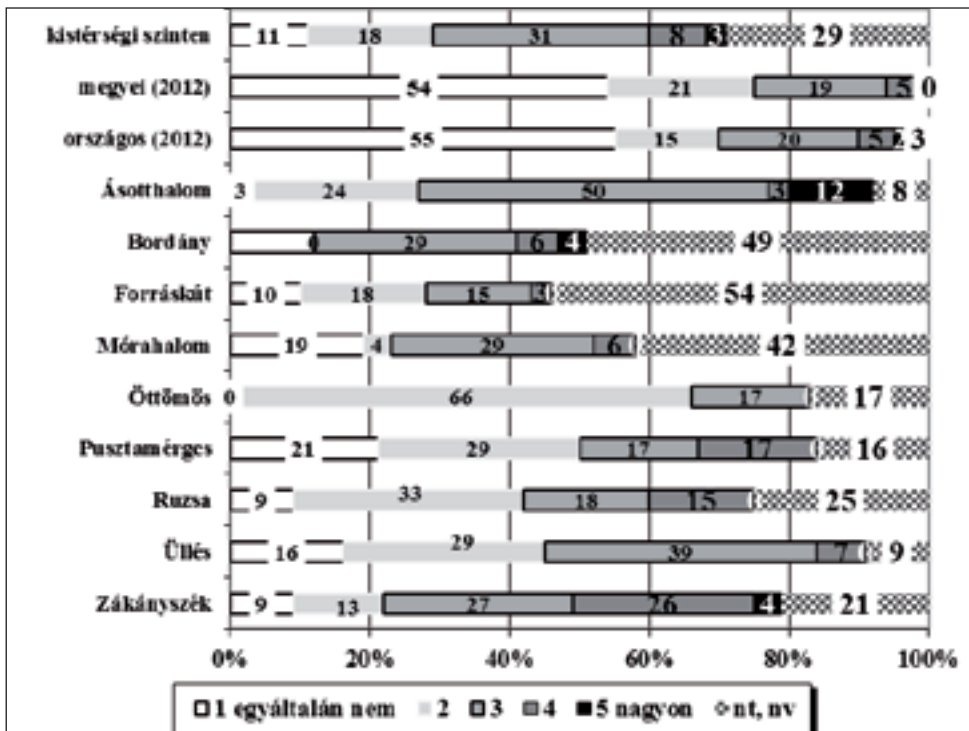
A vizsgált kistérség egészét tekintve mindezek alapján rendkívül heterogén adottságok jellemzik a fiatalok részvételére biztosított lehetőségeket. Bár a vizsgált kilenc település mindegyikén megjelenik valamilyen formában a fiatalok érdekképviselésének igénye, tartalmi értelemben mindez a harti modell alapján a részvétel alacsony fokát biztosító dekorációtól (Öttömös, Forráskút, Üllés, Pusztamérges) a jelképes részvételen át (Ruzsa) a kijelölésen és tájékoztatáson (Mórahalom) keresztül egészen a fiatalok által kezdeményezett részvételig (Bordány) terjed. E heterogenitásra tekintettel túlzás volna azt állítani, hogy a Homokháti Részvételi Modell egységes gyakorlatot teremt a fiatalok érdekképviselésének biztosítása szempontjából. Mindez egyfelől a dokumentum elemzés tanulságai alapján a részvétel kistérségi dimenzióját érintő szinergiák átgondolatlanságából, másfelől az interjúk fényében az ifjúsági részvételt érintően a helyi döntéshozók közötti rendszeres egyeztetések hiányából fakad.

4.2. Politikai érdeklődés, közéleti beleszólás, választási részvételi hajlandóság

A kutatás eredményei egyértelműen arra mutatnak rá, hogy a vizsgált csoportra az az országos, nagymintás kutatásokból ismert a korábbi állítás, mely szerint *a politika iránti érdeklődésük tartósan alacsony szinten állt be* nem érvényes. A 2008-as adatokhoz viszonyított csökkenés a kistérségben vizsgált fiatalok körében nem azonosítható: a politika iránti érdeklődés átlaga közel 0,4-del magasabb a 2008-as országos átlagnál, a 2012-es országos adatoknál pedig nagyságrendekkel magasabb. Mindez alátámasztja azt a feltevést, miszerint a kistérségben működő ifjúsági érdekvédelmi szervezetek működésének pozitív hatása van a fiatalok politikai érdeklődésére (1. táblázat).

1. ábra: Mennyire érdekel a politika?

(Homokháti kistérség N=130 százalékos megoszlás a válaszadó lakhelye szerinti bontásban)

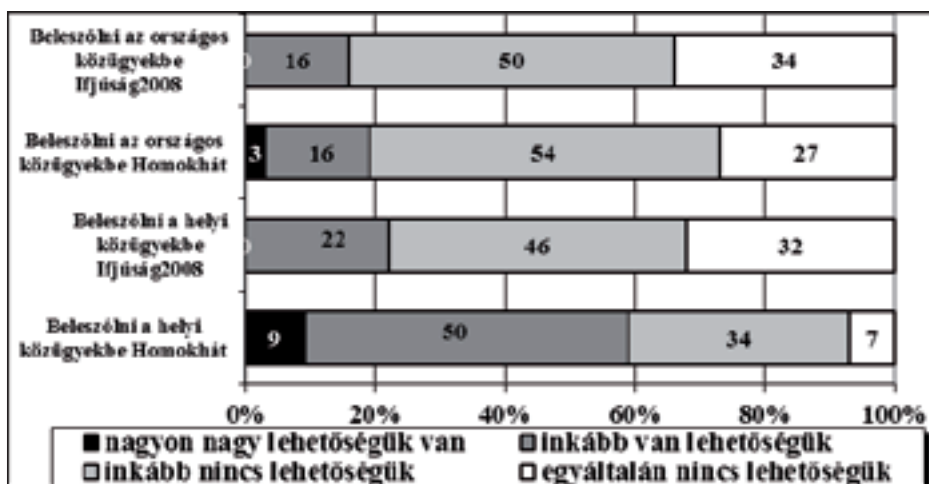
Forrás: Magyar Ifjúság2012, saját szerkesztés

A képet némiképp árnyalja, hogy az átlag nem a kifejezetten érdeklődő fiatalok magas aránya miatt magasabb, hanem a politikát egyértelműen elutasító fiatalok aránya miatt. A kapott eredményeket a 2008-as adatokkal összevetve a politika iránt nagyon érdeklődők aránya (5-ös érték) pusztán 3 százalék, a közepesen érdeklődők aránya (4-es érték) csupán 8 százalék. Vagyis a kifejezetten aktívak körében a 2008-as adatokhoz viszonyítva tapasztalható némi csökkenés, de a csökkenés mértéke meg sem közelíti a Magyar Ifjúság 2012 kutatás által diagnosztizált drasztikus szintet.

A kérdést a vizsgált fiatalok lakhelye szerinti összefüggésben vizsgálva az tapasztalható, hogy a politika iránt saját bevallásuk szerint nagyon érdeklődők kizárólag olyan településeken élnek, ahol települési ifjúsági önkormányzat működik (Ásotthalom, Bordány, Zákányszék). Az önkormányzatok politikai érdeklődésre gyakorolt pozitív hatásának feltevését támasztja alá, hogy ezeken a településeken kifejezetten alacsony a politika iránt egyáltalán nem érdeklődők aránya. Az adatok alapján feltételezhetően van kapcsolat a politikai érdeklődés és az ifjúsági érdekvédelmi szervezetek működése között.

A fiatalok politikai részvételével kapcsolatban írt hazai ifjúságügyi munkák (KÁTAI, 2006:74; NAGY, 2008; WOOTSCH, 2009) és nemzetközi tanulmányok (HALL-WILLIAMSON, 1999) egyaránt hangsúlyozzák, hogy a fiatalok elsősorban a saját mikro környezetükben megszólíthatók, ezért rendkívül fontos a helyi szintű közéleti folyamatokba való bevonásuk, valamint egyre égetőbbé válik az ifjúságpolitika regionális és lokális szintű kidolgozása (GÁBOR, 2009:14). A lokális közösségi struktúrák vizsgálata (UTASI, 2012:9-39) igazolta, hogy az intenzívebb közösségi kötelékkel élő települések lakosságát intenzívebben érdekli a helyi politika, s nagyobb eséllyel aktív a helyi közéletben. A fentieket szem előtt tartva kutatásom választ keresett arra, hogy a Homokháti részvételi modellben érintett településeken élő fiatalok magasabbnak ítélik-e meg a közéletbe való beleszólás lehetőségét az országos átlagnál, ezért a kutatás a kérdést az eredmények összevethetősége érdekében az Ifjúság2008 kutatásban megfogalmazott kérdéshez hasonlóan tette fel.²

2. ábra: Mennyire van lehetősége a fiataloknak beleszólni a közügyekbe? (Ifjúság2008 N=8000, Homokháti kistérség N=130 a kérdésre válaszolók százalékában)

Forrás: Ifjúság2008; saját számítás

A kapott eredmények az országos közügyekbe való beleszólás terén a 2008-as országos átlaghoz hasonló értékeket vettek fel, a kérdezettől több mint nyolctizede nyilatkozott úgy, hogy nincs lehetősége a beleszólásra. Egészen eltérő képet mutat azonban a helyi közügyek megítélése: a vizsgált fiatalok közel hattizede adtnak véli a lehetőséget a beleszólásra. Míg a 2008-as nagymintás ifjúságkutatás a két dimenzió megítélésében nem mutatott jelentős különbséget, a mórahalmi kistérségben

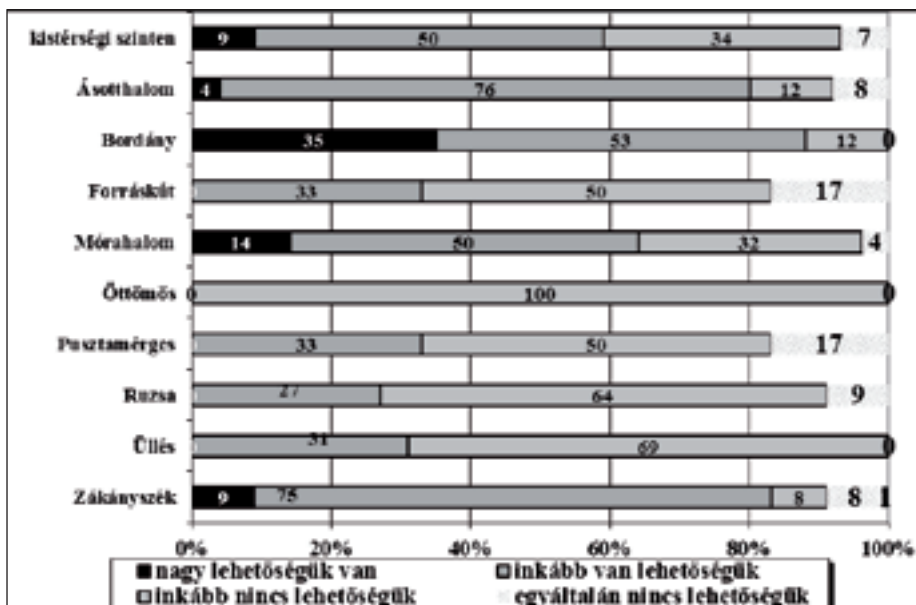
² A Magyar Ifjúság 2012 kutatás nem vizsgálta ezt a kérdést.

felvett adatok igazolták a helyi szervezeti aktivitás magas szintje és a közügyekre gyakorolt befolyás szubjektív megítélése közötti összefüggést. Mindebből arra következtethetünk, hogy a kistérség ifjúsági programjainak a helyi közügyekbe való beleszólás lehetőségének megítélésére van pozitív hatása, ami azonban az országos ügyekben való véleménynyilvánításra csak nagyon korlátozott mértékben terjed ki.

A kérdés lakóhely szerinti bontása bizonyítja, hogy a helyi közügyekbe való beleszólási lehetőség megítélése és a helyi részvételre a fiatalok számára biztosított struktúrák közötti összefüggés fennáll: azok a válaszadók, akik úgy ítélik meg, hogy a helyi közügyekbe való beleszólásra nagy lehetőségük van, kizárólag olyan településen élnek, ahol ifjúsági önkormányzat működik (Ásotthalom, Bordány, Zákányszék) illetve a kijelölés és tájékoztatás funkciója működik (Mórahalom).

3. ábra: Mennyire van lehetősége a fiataloknak beleszólni a helyi közügyekbe? (Homokháti kistérség N=130, százalékos megoszlás állandó lakhely szerint)

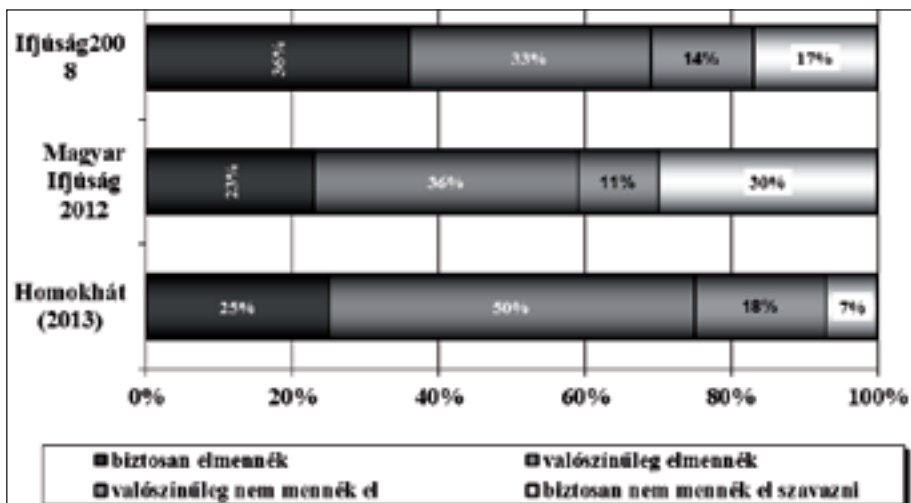
Forrás: saját számítás

A politikai részvételi hajlandóság mérésének bevett, általánosan vizsgált mérőfoka a választási részvételi hajlandóság, ezért a kutatás kitért e téma vizsgálatára, a nagymintás hazai ifjúságkutatások sztenderd, négy válaszkategória megjelölésére lehetőséget adó kérdésével.³

³ A kérdés pontos szövege: „Ha most vasárnap parlamenti választást tartanának (és jogosult volnál szavazni)?”

Míg 2008-ban parlamenti választáson a megkérdezett 8000 fiatal 34 százaléka jelezte, hogy biztosan részt venne, 16 százaléka pedig határozottan kijelentette, semmiképp sem menne el szavazni, a Magyar Ifjúság 2012 kutatás a választói részvétel csökkenő mértékét mutatta ki: egyfelől a részvételüket biztosra ígérők (23%) körében 11 százalékos csökkenés mutatkozott, másfelől drasztikusan nőtt a választásokon biztosan meg nem jelenők aránya (30%).

4. ábra: Ha most vasárnap parlamenti választást tartanának (és jogosult volnál szavazni)? (Ifjúság 2008 N=2000, Magyar Ifjúság 2012 N=8000, Homokháti kistérség N=130, százalékos megoszlás a kérdésre választ adók körében)

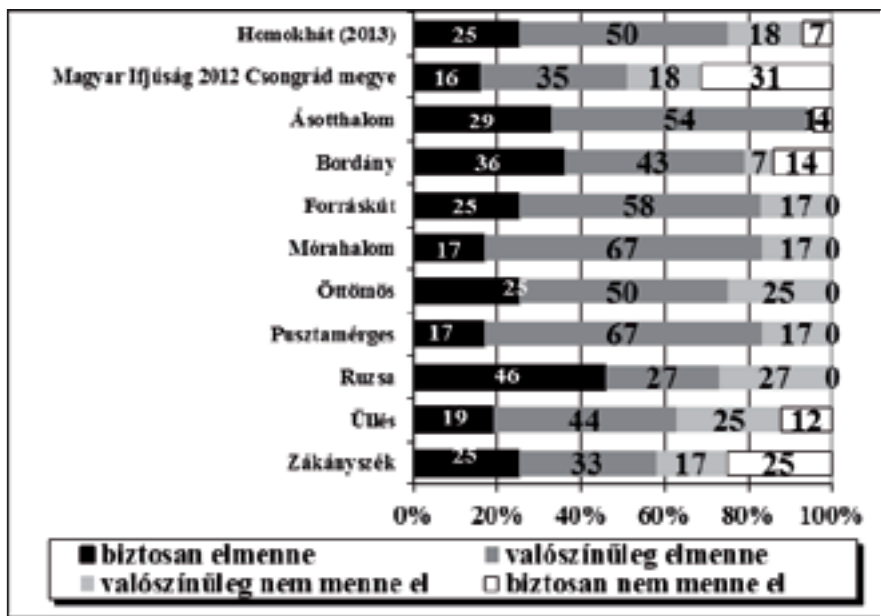

Forrás: Ifjúság2008, Magyar Ifjúság 2012; saját számítás)

A homokháti kistérségben végzett kutatás eredményei a 2012-es nagymintás ifjúságkutatás eredményeinél kedvezőbb képet festenek a vizsgált fiatalok választási részvételi hajlandóságáról: egy most esedékes parlamenti választáson a biztosan résztvevők aránya ugyan csupán 2 százalékkal magasabb az országos adatoknál (25%), ugyanakor 23 százalékkal alacsonyabb (7%) azok aránya, akik semmiképp sem mennének el szavazni. Vagyis a kérdés kapcsán is érvényesül az a politikai érdeklődés kapcsán már említett kapcsolat, hogy a kapott eredmények nem a biztos résztvevő fiatalok magas arányát tekintve magasabbak, hanem a részvételt egyértelműen elutasító fiatalok arányát figyelembe véve. Vagyis e kérdés kapcsán is érvényesül a kistérségben működő struktúrák, szervezetek pozitív hatása, de mindez azonban nem a választási részvételüket biztosra ígérők arányának növekedésében, hanem a választások iránt érdektelenek arányának csökkenésében mutatkozik meg.

Fontos kérdés továbbá, hogy települési bontásban milyen eredmények mutatkoznak a választási részvétel terén, vajon kimutatható-e a helyben működő ifjúsági civil-szervezeteknek és ifjúsági érdekvédelmi szervezeteknek pozitív hatása?

5. ábra: Ha most vasárnap parlamenti választást tartanának (és jogosult volnál szavazni)? (Homokháti kistérség N=130 a kérdezett lakóhelye szerint, a kérdésre válaszolók százalékában)

Forrás: saját szerkesztés

Azzal együtt, hogy a választási részvételi hajlandóságot sok egyéb tényező is befolyásolja, a kapott eredményekből kirajzolható a tanulmányban felvetett összefüggés: a választási részvételüket biztosnak tartó fiatalok legmagasabb arányban olyan településen élnek, ahol működött már vagy jelenleg is működik települési ifjúsági önkormányzat: a biztos résztvevők aránya Ruzsán, Bordányban és Ásotthalmon a legmagasabb.

5. KÖVETKEZTETÉSEK

A vizsgált kistérségben töredékesen, egy-egy település adottságainak megfelelően érvényesülnek az ifjúsági részvételi modell elvei a gyakorlatban, és a modell gyakorlatba ültetésének különbségei a fiatalok politikai részvételében is tükröződnek. Tehát a Mórahalmi kistérségben is érvényesülnek a magyar ifjúságpolitika fragmentáltságára vonatkozó megállapítások. Ezzel együtt a modell működése pozitív hatást gyakorol a kistérségben élő fiatalok politikai részvételi hajlandóságára.

Kutatási eredményeim igazolták azt a feltevést hogy azokon a településeken, ahol ifjúsági érdekképviseleti szervezetek találhatóak, és a közigazgatás intézményesített, rendszeres kapcsolatban áll a fiatalokkal, a településen élő fiatalok a

politikai érdeklődése (2,65) és politikai részvétele (a választáson való részvételt tekintve 25%) magasabb az országos átlagnál (1,8 illetve 23%). A kistérségben működő intézmények, szervezetek pozitív hatása a vizsgált fiatalok körében nem a politika iránt kifejezetten érdeklődők vagy a választási részvételüket biztosra ígérők arányának növekedésében, hanem a politika és a választások iránt érdeklőnek arányának csökkenésében mutatkozott meg.

A fent ismertetett kutatásból az is kiderült, az országos közügyekbe való beleszólás terén nem, de a helyi közügyekbe való beleszólási lehetőség megítélése kapcsán igaz a helyi részvételre a fiatalok számára biztosított struktúrák közötti összefüggés: azok a válaszadók, akik úgy ítélik meg, hogy a helyi közügyekbe való beleszólásra nagy lehetőségük van, kizárólag olyan településen élnek, ahol ifjúsági önkormányzat működik (Ásotthalom, Bordány, Zákányszék) illetve a kijelölés és tájékoztatás funkciója működik (Mórahalom).

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bessant, J.(2004): *Youth work – The Loch Ness monster and professionalism*. YOUTH STUDIES AUSTRALIA. Dec2004, Vol. 23 Issue 4, 26–33. <http://dx.doi.org/10.1080/13676260902866843>
- Coleman, S. (2006): *Remixing citizenship: democracy and young people's use of the Internet*. London, Carnegie YPI.
- Csákó, M.- Murányi, I.- Sík, D. – Szabó, I. (2010): A családi politikai szocializációról. Vizsgálati szempontok egy empirikus kutatáshoz. *Társadalomkutatás*. 28(4): 419-446.
- Forbrig, J. (2005): *Revisiting youth political participation, Challenges for research and democratic practice in Europe*. Council of Europe Publishing.
- Furlong, A.– Cartmel F. (2007): *Young People And Social Change*. New York: Open University Press
- Gábor, K. (szerk.) (1993): *Civilizációs korszakváltás és ifjúság*. Szeged, 1993. Miniszterelnöki Hivatal Ifjúsági Koordinációs Titkársága. 159-173.
- Gaszó, T. – Szabó, A. (2002): „Társadalmi közérzet, politikához való viszony” In: Szabó Andrea – Bauer Béla –Laki László [szerk.]: *Ifjúság2000, Tanulmányok I. kötet*. Budapest: Nemzeti Ifjúságkutató Intézet.
- Gordon , H.R. – Taft, J. K. (2011): *Rethinking Youth Political Socialization: Teenage Activists Talk Back*. Youth & Society, 2011. 43 1499–1527 <http://dx.doi.org/10.1177/0044118x10386087>
- Hall, T. –Williamson, H. (1999): *Citizenship and Community*. Youth Work Press.
- Hart, R. (1992): *Children's participation, from tokenism to citizenship*. Florence: UNICEF, Innocenti Research Centre
- Jancsák Cs. (2009) Miért jó a rossz a jóban?: A kétfarkú kutya jelenség megértése felé. In: Biró István [szerk.]: *Csatlakozás az Európai Ifjúsági Térséghez 3.0*. Szeged: Európai Ifjúsági Kutató-, Szervezetfejlesztő és Kommunikációs Központ (EIKKA), 29-63
- Jancsák, Cs. (2011): *Az európai fiatalok világa a 21. század elején*. Szeged: Belvedere Meridionale
- Jancsák Cs. – Kátai G. (2013): Youth Services, Participation of Youth: Youth Policy in Hungary (2006–2012). *Belvedere Meridionale* 25:(4) pp. 88-100 DOI 10.14232/belv.2013.4.6
- Jávor, B.–Beke, Zs. (2013): Résztvevők és apatikusak. Adalékok a társadalmi részvétel helyzetéhez Magyarországon. *Politikatudományi Szemle* XXII/4.
- Kátai, G. (2006): *Gondolatok az ifjúságpolitikáról és eszközeiről*, Szeged, Belvedere Kiadó.
- Murányi, I. (2009): A tizenévesek előítéletessége és demokráciaértelmezése. In: Jancsák Cs. [szerk.]: *Fiatalok a Kárpát-medencében. Mozaikok az ifjúságról*. Szeged: Belvedere Meridionale.

- Nagy, Á. [szerk.] (2008): *Ifjúságügy*. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó
- Nagy, Á. – Székely L. (2008.): Civil ifjúság – szervezetek. *Új Ifjúsági Szemle*, VI. évfolyam 2-3. szám, 183 – 193.
- Oross, D. (2015): *Ifjúsági részvétel a pártpolitikán túl*, Doktori értekezés. <http://phd.lib.uni-corvinus.hu/859/>
- Szabó A. (1997): *Civil önszerveződések generációs metszetben*. Budapest, MTA PTI.
- Szabó A. – Oross D. (2012): A demokratikus részvétel tendenciái a magyar egyetemisták és főiskolások körében. In: Szabó Andrea (szerk.): *Racionálisan lázadó hallgatók*. Szeged: Belvedere Meridionale.
- Utasi, Á. (2010): *Közösségi kapcsolatok*. Műhelytanulmányok III. Szeged, 2010. Belvedere
- Williamson, H. [ed.] (2002): *Supporting Young People in Europe: Principles, Policy and Practice : the Council of Europe International Reviews of National Youth Policy 1997-2001 – a Synthesis Report*. Council of Europe.
- Wootsch, P. (2009): *Otthonosan itthon: települési ifjúsági munka*. Budapest: Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat.